

Kavramların sunulması

2. Kavramın Sunulmasına İlişkin Özellikler:

- a) Kavram örneklerinin benzerliği,
- b) Kavramın olumlu ve olumsuz örnekleri,
- c) Örneklerin sırası ve
- d) Öğretmen yönergelerinin kontrol edilmesi,
- e) Kavramın farklı yöntemlerle sunumudur.

2.³ Kavramın Sunulmasına İlişkin Özellikler

a) Kavram Örneklerinin Benzerliği:

- ▶ Benzerlik , aynı anda sunulan farklı kavramların birbirine yakınlığıdır.
- ▶ Aynı anda bir kavramın yakın örnekleri sunulursa , örneklerin benzerliği yüksek olur.
- ▶ Örneğin; kırmızı kavramı sunulurken aynı büyüklük ve malzemedeki kırmızı boncuk- sarı boncuk sunulduğunda örneklerin benzerliği yüksek olur.
- ▶ “karışık olmayan sunu “ denir.

- ▶ Aynı anda birden fazla kavram sunulduğunda ise örneklerin benzerliği azalmaktadır.
- ▶ Örneğin bir kırmızı kavramı sunulurken benzer örneklere yer verilmesi kavramın öğrenilmesini kolaylaştırır (Özyürek, 1984).

▶ Özetle, öncelikle kavramlar öğrenilirken benzer ve yakın örneklere yer verilmesi gerekmektedir.

5

- ▶ Kavramı öğretirken ilişkisiz niteliklerin sistematik olarak farklılaştırılması gerekmektedir.
- ▶ **Örneğin**, kırmızı kavramını öğretirken, iki farklı, üç farklı ve dört farklı renkte gruplamalar yapılır. Grubun içinde yer alan araçlar da kağıttan, kumaştan, tahtadan yapılan araçlar olarak değiştirilir.
- ▶ **Örneğin**, kırmızı kare-yeşil kare gibi.

- ▶ Daha sonra ilişkisiz niteliğinden boyut kısmını farklılaştırılır.
- ▶ Örneğin, büyük karton kırmızı kare-küçük karton kırmızı kare gibi.
- ▶ Daha sonra da kullanılan malzeme değiştirilir.
- ▶ **Örneğin**, büyük tahta kırmızı kare- küçük kırmızı kumaş kare gibi.

2. Kavramın Sunulmasına İlişkin Özellikler

b) Kavramın Olumlu ve Olumsuz Örnekleri:

- ▶ Kavramın öğrenilmesi, kavramı tanımlayan niteliklerin, tanımlamayan niteliklerden ayırt edilmesini ve kavramın olumlu olumsuz örneklerinin birlikte sunulmasını gerektirir.
- ▶ Örneğin; taşıt kavramının olumlu örnekleri otobüs, tren, kayık, uçak ve tır gibi taşıt örnekleridir.
- ▶ Kapı, yol, sac plaka, patika ve direksiyon, tekerlek gibi varlıklar ise taşıt kavramlarının örnekleri değildir. Olumsuz örnekleridir.

- ▶ **Olumlu örnekler:** Kavramı tanımlayan farklı türleri temsil eder.
- ▶ Kırmızı kavramının olumlu örnekleri kırmızı plastik boncuk, kırmızı tahta silindir, kırmızı el işi kağıdıdır.
- ▶ **Olumsuz örnekler:** Kavramı tanımlamayan nitelikleri göstermektedir.
- ▶ Sarı plastik boncuk, mavi tahta silindir, sarı el işi kağıdı gibi.

- ▶ Kavramın olumlu ve olumsuz örnekleri somutlaştırılarak aynı biçim içinde ve karışık olarak sunulduğunda, öğrencinin kavramı tanımlayan nitelikleri daha kolay bulması nedeniyle kavramı öğrenmesi kolaylaşmaktadır.
- ▶ Kavram sunumunda, kavramın olumlu ve olumsuz örneklerinin seçimi ve sıralanışı, öğrencilerin kavramı tanımlayan ilişkili nitelikleri görmesi bakımından önemlidir.

Sarı cam bardak

Yeşil cam sürahi

Mavi cam kaşık

Olumlu örnek

Sarı plastik bardak

Beyaz tahta sürahi

Çelik kaşık

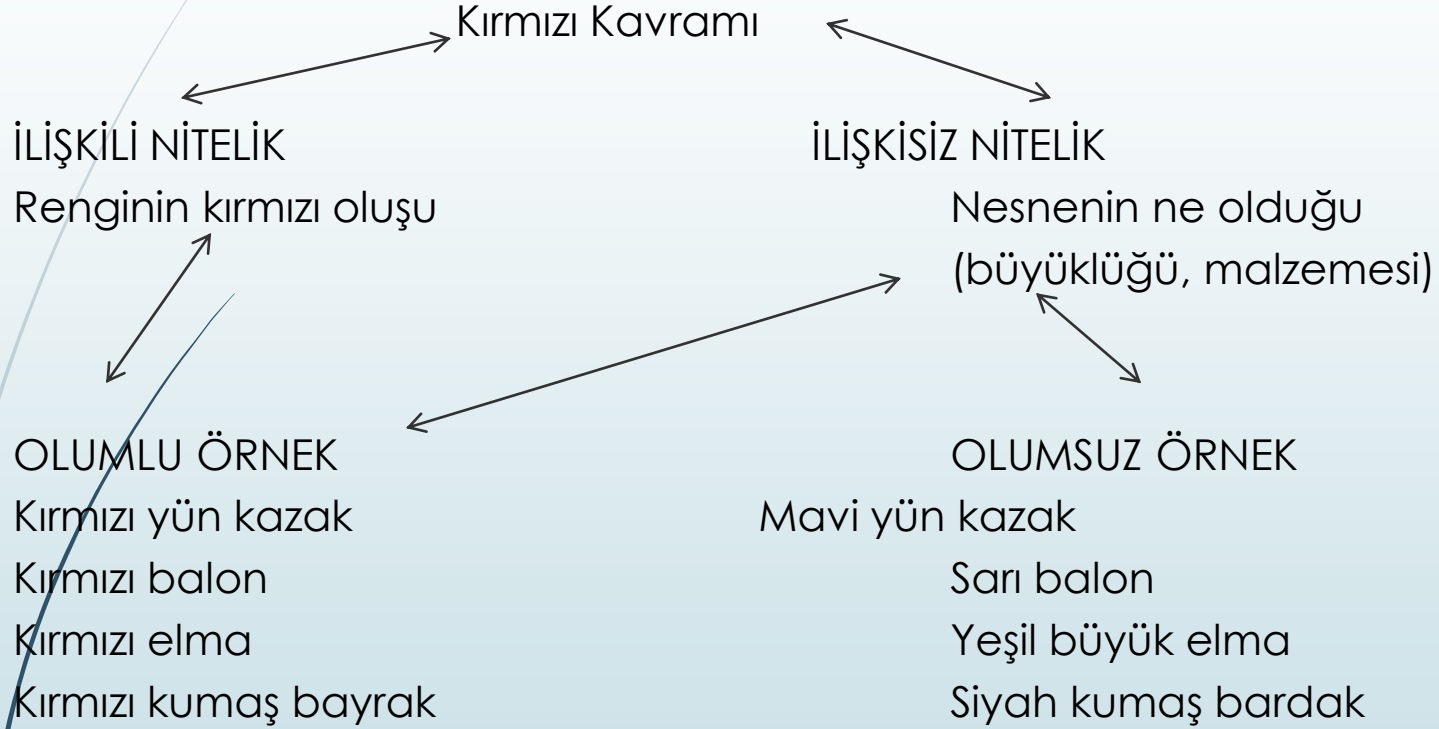
Olumsuz örnek

11 Kavram: **Meyve**

- • Olumlu Örnekler: Elma, muz, karpuz, erik (meyve örnekleri)
- • Olumsuz Örnekler: Papağan, masa, resim, patlıcan (meyve olmayan örnekler)
- Kavram: **Yazlık giysi**
- • Olumlu Örnekler: Şort, mayo, askılı bluz, bikini, terlik, bandana
- • Olumsuz Örnekler: Çanta, ağaç, masa, çatal, kedi
- • Öğrenciye önceki olumlu ve olumsuz örnekleri görme fırsatı verilerek öğrenmesi pekiştirilir.

Önemli not!!!

- İlişkili nitelikten sadece OLUMLU örnek oluşturmada,
- İlişkisiz nitelikten hem OLUMLU hem de OLUMSUZ örnek oluşturmada yararlanılır.
- Hiçbir olumsuz örnek kavramın ilişkili niteliğini içermez.

3₁₄ Kavramın Sunulmasına İlişkin Özellikler

c) Örneklerin Sırası:

- Kavramın olumlu ve olumsuz örnekleri kolaydan- zora doğru sunulmalı,
- Öğrenciden tepki alındıktan sonra örnekler geri çekilmelidir.
- Öğrencide tepki yoksa tepki verinceye kadar öğrencinin örnekleri incelemesine fırsat verilmeli, tepki sonrası sunuma başlanılmalıdır.
- Sunumda öğrencinin önceki örnekleri de görmesine fırsat verilmelidir.

- Kavramın olumlu ve olumsuz örnekleri tek tek gösterilebileceği gibi tümü aynı anda birlikte de gösterilebilir.
- Örneklerin tek tek gösterilmesinde olumlu ya da olumsuz örnek gösterilir, tepki alındıktan sonra geri çekilir. Sonra bir başka olumlu ya da olumsuz örneğe yer verilir.
- Tüm örneklerin bir arada verilmesinde ise, öğrenci tüm olumlu ve olumsuz örneklere tepkide bulununcaya kadar örneklerden hiçbiri geri çekilmez.

2.16 Kavramın Sunulmasına İlişkin Özellikler

d) Öğretmen Yönergelerinin Kontrol Edilmesi

- ▶ Kavramı öğretirken kullandığımız örnekleri seçmek kadar önemli olan bir başka nokta da kullandığımız ifadeleri ve yönergeleri kontrol etmektir.
- ▶ Öğretmenin kavram öğretimi sırasında kullandığı ifade ve yönergeler, öğrencinin **dikkatini** öğretimde kullanılan araçlara ve daha da önemlisi öğretilmek istenen **kavrama çekmelidir**.
- ▶ Öğretim sırasında öğretmenin kullandığı sözcükler, öğrencinin dikkatini dağıtmayacak ya da kafasını karıştırmayacak şekilde olmalı ve öğretmen tarafından sürekli kontrol edilmelidir.
- ▶ Öğretmenin söyledikleri, öğrenciyi kavramın önemli özellikleri konusunda **uyarıcı** özellikte olmalıdır.
- ▶ Kavram öğretilirken öğretmen sunumu açıklama üzerinde değil, **örnekler üzerinde odaklanmalıdır**.